

MUSTAFA KEMAL PAŞA TKP'Yİ NİÇİN YASAKLADI?

Aydınlık Gazetesi, 17 Kasım 2014

Yıldırım Koç

Türkiye Komünist Partisi'nin legaldeki uzantısı olan Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisi'nin çalışmaları 1925 yılında yasaklandı. 1925'te ve daha sonraki yıllarda da TKP tevkifatları oldu.

Bu yıllarda gericiilere karşı acımasız bir politika izlendi ve çok sayıda gerici asıldı; ancak asılan komünist olmadı. 1938 yılına kadar verilen cezalar da azdı.

Atatürk'ün bu konudaki tavrını nasıl açıklayabiliriz?

Bu dönemde Komünist Enternasyonal faaliyettedir. 1919 yılı Şubat ayı sonundaki 1. Kongresi'nde oluşturulan Komünist Enternasyonal, 1889 yılında kurulan II. Enternasyonal'den çok farklıydı; Bolşevik Partisi anlayışının hakim olduğu bir dünya komünist partisi niteliğindeydi.

KOMİTERN KARARLARI TÜRKİYE'NİN ÇIKARLARININ ÖNÜNDEYDİ

Türkiye Komünist Partisi de Komünist Enternasyonal'in parçasıydı. Komintern'in İkinci Kongresi'nde 6 Ağustos 1920 tarihinde kabul edilen Komünist Enternasyonal'e kabul koşulları (21 koşul) arasında şunlar yer alıyordu:

"14. Komünist Enternasyonal'e katılmak isteyen her parti, karşıdevrimci güçlere karşı mücadelesinde herhangi bir Sovyet Cumhuriyetine koşulsuz destek vermek zorundadır. (...)

"16. Komünist Enternasyonal'in kongrelerinin tüm kararları ve aynı zamanda (Komintern'in) Yürütme Komitesi'nin kararları, Komünist Enternasyonal'e bağlı tüm partiler açısından bağlayıcıdır. (...)

"(...) Komünist Enternasyonal'e katılmak isteyen her parti, şu veya bu ülkenin Komünist Partisi (Komünist Enternasyonal'in seksiyonu) adını almalıdır."

Mustafa Kemal Paşa, Sovyet Rusya ve ardından Sovyetler Birliği ile ilişkilerinde, Komünist Enternasyonal'in ve onun bir "seksiyonu" olan Türkiye Komünist Partisi'nin faaliyetlerini yakından izliyordu.

Mustafa Kemal Paşa üretim araçlarının toplumsal mülkiyetine karşı çıkan bir anti-komünist değildi; ancak komünistlere karşı tavrında, o günkü uluslararası ilişkilerde Türkiye'deki komünistleri ülkenin bağımsızlığı açısından sakıncalı görmesi önemli bir etmendi. Sovyetler Birliği'nin belirleyici olduğu Komünist Enternasyonal'in kararlarına uymak zorunda bulunan Türkiye Komünist Partisi, Türkiye'nin bağımsızlığını değil, bu kararları dikkate almak zorundaydı.

SOVYETLER BİRLİĞİ İLE YAKIN İLİŞKİLER

Mustafa Kemal Paşa hayatta olduğu sürece Sovyetler Birliği ile çok yakın ilişkiler kurdu.

Ulusal Kurtuluş Savaşımız sırasında Sovyet Rusya'dan önemli miktarda silah, cephane ve altın alındı.

1933 yılında Birinci Sanayi Planı'nın hazırlanmasında Sovyet uzmanlarının desteğinden yararlandı.

Sovyetler Birliği, 1935 yılında Sümerbank Kayseri ve 1936 yılında Sümerbank Nazilli fabrikalarını kurdu.

1936 yılında Çanakkale ve İstanbul Boğazlarının Türkiye'nin denetimine geçmesini sağlayan Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin kabulünde Sovyetler Birliği'nin önemli katkısı oldu.

Türkiye 1932 yılında Milletler Cemiyeti'ne üye oldu; Sovyetler Birliği'nin Milletler Cemiyeti'ne üyeliği 1934 yılında gerçekleşti.

Türkiye, bu yıllarda Sovyetler Birliği ile ilişkilerini hızla geliştirirken, Türkiye Komünist Partisi'nin ve üyelerinin Komünist Enternasyonal'den aldığı emirlerle hareket etmesi ve Komünist Enternasyonal'in de bu yıllarda Sovyetler Birliği'nin dış politikasının bir aracı haline gelmiş olması, Türkiye Komünist Partisi'nin yasaklanmasına yol açtı.

Sovyetler Birliği ise, Mustafa Kemal'in anti-empyalist mücadeledeki önemini kavradığından, Komünist Partisi'nin yasaklanmasına karşın, Türkiye ile iyi ilişkiler geliştirme ve sürdürme politikasını kararlı bir biçimde sürdürdü.